

Муҳаммад ИСМОИЛ

Бир пас руҳни уйғотиб
Дилда қолмай дайвоси,
Товушлар тинаяпти
Сўнгайти садоси.

Эркин нигоҳ ташлар қиз
Кўча-кўйда, ўтар-да.
Энг охиз, энг баҳосиз
Изҳорни унтарман.

Куни бўй кўрганим
Тасвирларнинг хотирин
Бандиси бўлсан ҳамким
Унтилар охри.

Танбал лошдан ҳайдалиб
Гамасиз туман бўлсан,
Е учунга айланиб,
Орзусиз нурдай ўлсан.

Сокин елининг эпкини
Кўзгар маъсум истакни,
Севдим ёввойи эркини
ва қайгусин қисматин.

Дунё хаёлларининг
Заррасин қодирмайин,
Дарди йўқ эпкин бўлсан,
Элни севсан нурдайн.

АРМОН

Шикаста, хаста кўнглим
Ҳасса тутиб қўлида,
Тиз чўкмас кўргулгим,
Хўрлигим келганида.

Майлим гар шўробликка
шайланганида шўрлик,
Сўнин тобелигига
Ҳасса қиласар қаршилик.

Қисмат йўлин белгилаган
Буюклидир изтироб!
Мен инсонлик йўллагидан
Адашиб кетдим ҳисоб.

Гангиган юрт гирдобида
Ўз умримни излайман —
Эркинсан деб, эрк бермас
Ўпқонда сузомасдан.

Дийдамдан каттароқ кам
Қайнар ўйлаган сайн
Элу, она тупроғим бор
Даврони йўқ наилайн.

Худо менга умр берди
Уни олмокда давр,
Давр мени ўлдирмоқда
Яна қолмоқда давр.

ЮРАККА
ЭЪТИРОЗИМ

Қурбинг қурғур ўлармон,
Ҳар туйгуси серуїку.

Кўзғар на ишқ, на армон
На кулгую, на қайгу.
Сўнгиз сишиқ учун
Шиддат қайда, қайдасан?
Хаёт очса қулочин
Сен соvuқон қарайсан.

Сен сама меҳварида
Зеро ману ұлмайсан!

Икки дунё бағрида
Сенинг билан ўқдайдайман.

Дил кўкнинг дийдорин ўйлагай
Ўзини ҳеч жойга қўйлмай
Ҳалқириб гўёки тўйга шай
Ейилган кўнглимнинг оиласи йўқ

Суониб сўғида қоидаси йўқ
Муқим қўними йўқ — соҳибаси йўқ
Дилин кўкка бердим, кўк-ла иноқдир
Ерга боғланмоқлик оғир гуноҳдир

Бу дунёдан умид қылган гумроҳдир
Зил экан ўз-ўзни суганман етар
Ҳеч кимга дўстмасман, куйганим етар
Одами деб Эгамни қўйганим етар...

Дил кўкнинг дийдорин ўйлагай...

Расууллоҳ ҳадисининг
шешбий шакли

Ноҳиял қишилар миллат қисматин
Қўлига олса, ул миллат йиринглар.
Кутқаринг миллатин, йўқса қирайшин,
Қиёмат соатин кутиб туринглар.

Кимдир ким фарқи йўқдир,
Қизининг шаънин топгади.
Ота қасос хуини тўкди,
Ор-номуси ёғани.

Одамийлик ўт-олов
Нафсонияти учун,
Қонун узоқ-узоққа
Отани қилда сургун.

Жабр чекса кимда-ким
ўзини тутар энди,
Шахснин четта қўйиб
Қонунни кутар энди.

Қонун бизни қамради,
Қамади у бизларни,
Ўз ҳукмига олмоқ-чун
Отаси йўқ қизларни.

Қонун балки яхшиди
Туғилган бир ниятдан,
Лекин одил эмас у,
Айрса ориятдан.

Ҳар кун янги қонунларни
Қўпайтириб ётарлар,
Болаларин асролмаган
Ориятсиз оталар.

ТАЛЬАТ СОЛИЕВ
КОНЧИ ЙИГИТГА

Кончи йигит, тоғлар кезурсан,
Товонингни ўпар дашт, донов.
Балки ўзинг бахти сезурсан,
Топдим, дея, янги олтин кон.

Сиғмас бу кон таърифи сўзга,
Келур бутун дунё ҳаваси,
Лекин ундан не фойда бизга? —
Бўлолмасак унинг эгаси.

Бўлиб сенинг аҳволинг нигун,
Тоғ, чўлларда оч қолганин рост.
Мурунтовинг олтинин букун
Африқога қилурлар қиёс.

Сиғмас бу кон таърифи сўзга,
Келур бутун дунё ҳаваси.
Лекин ундан не фойда бизга?
Бўлолмадиқ унинг эгаси.

Ёнар қўёш тафтида танинг,
Тошни болиш қилиб ётурсан.

Олтину зар кони — Ватанинг,
Мурунтовдан зўр кон топурсан.
Бекор кетмас шунча топганин,
Сарсон кезиб дала-тузники.

Яширмасдан тутгин топганин,

Энди бўлар ўзимизники!

СОТИШ ҲАҚИДА

Бир-бирини сотмайди итлар,
Бундай қилмас сорлар, бургутлар.

Ҳеч сотганини сиртлон сиртлонни?

Наҳот арслон сотур арслонни?

Қачон сотган қолпонни қолпон?

Фақат сотур инсонин инсон.

Бундай қилур у, билмам, нечун?

Балки одам бўлгани учун!

Сенга мафтун бўлиб яшасам,

Бундан мамнун бўлиб яшасам.

Гўзал Лайло бўлсанг башарти,

Майли Мажнун бўлиб яшасам.

Зуҳро бўлсанг, Тоҳир сингари
Ҳоли забун бўлиб яшасам.

Қундуз бўлсанг нурафшон, ёрӯ,

Қоронги тун бўлиб яшасам.

Осмон бўлсанг юлдузлар тўла,

Сенга устун бўлиб яшасам.

Бошингдан нур қилиб сочардим

Севгимни Кун бўлиб яшасам.

Бас, алдаманг бизни, муаррих,

Сизни урар ёлғоннинг касри.

Хато, ахир, сиз ёзган тарих,

Ерга энди келди тош асири.

Чиқмай қолди ғалвадан бошлар,

Дилларимиз нотавон, майиб.

Бағри тошлар, юраги тошлар

Илдан-илга борар кўпайиб.

Буни кўриб азоб чекар дил,

Қутулмоқнинг йўлини кўрсатинг.

Сангларда ҳам бўлур эмиши тил,

Тош тилини бизга ўргатинг!

Пахта экіб тўлмади косам,
Нопок бирда қилдим муроса,
Сўнг пушаймон бўлдим мен роса,
Порахур деб, этишар таъна,
Тош отмаган ким қолди яна?

Англоладим ким дўст, кимлар ёв!
Ҳар қадамда, тўсик, темир фов,
Бирор алқар, ёмонлар бирор,
Уз еримга ўзим бегона:

Тош отмаган ким қолди яна?

Ваъдалар кўп, сўзлар жимжима,
Ёлғон қайси, билмам, ҳақ нима?

Оғиб борар мен тушган кема,
Ут забтига олар пўртана:
Тош отмаган ким қолди яна?

Гоҳ қўзғалдим, гоҳида тиндим,
Гоҳ ут олдим, гоҳида сўнди,
«Бирлик»ни ҳам тарқатди, кўндим,
Ўз-ўзимиз едига хуфёна:

Тош отмаган ким қолди яна?

Заминни ҳам сотиниши пойлар,
Урни келса алдаши ўйлар.

Ҳақиқатдан лоғ урар, сўйлар,
Бу қайси давр, қандай замона?

Тош отмаган ким қолди яна?

Гўё барча бегуноҳ, оппоқ,
Елғон айтиш нақ азми гуноҳ,
Барот, сен ҳам ён верингга бок,
Тош отғанга, тош от мардана,

Тош отмаган ким қолди яна?

Назаримда, у биз билан қандай
гаилацинни билмай қийналар, бир-
ни кўрсатиб. Гапирганди, айниси
кимдабоғида қўйиб, бўлмас, ҳар
гаилацинни ўзини ташомашини
тозибди.

— Суд раиси Рахматов, —
деди у сарғайб кетган тишлилар
ни кўрсатиб. Гапирганди, айниси
кулмоқчи бўлганда козиши, бўл-
шида, кишида охуши таассурот
холатидан таркиб, кўйланадиган,
кўйлан ўтидан нахтиларни кийн-
диганда охуши таассуротидан.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди. Гапирганди, бўлганда қимдабоғида
бўлганда, у бўлганда қимдабоғида
кетди.

— Ҳар кандай қимдабоғида қўйиб
бўлганда, у бўлганда қимдабо

ҚАМАЛДАГИ ҚАМОК

«Муштум»да иштот қисқартириш бўлуб, хуноним ошиб тургана телефон асабий жириглаб қолди. Ҳоинага обастдан бўлса керак.

— Лаббай.

— Нигмат! — Устоз Сайд Аҳмад акамин овзларни эштиди. У киши саволларни сараторда келган дўйдай ёғирди кетдилар. — Яхин юрибсанми? Нега кўрманин кетдинг! Бухордан хабар борми? Чон қалал, болаларни, нева-рарларни, эсон-омонимни Помешими кўдан тузумки!

— Узингиз қалай, устоз! — Э, нимасини сўрайсан, Фароддаги Горбачевдаги қамалда қолдим. «Шум болачилар камил» кетишган. Ташки дунёдан бутунлай алоқам узилган. Эски бир аппарат бор эди, шунин «Озодлик» радиостанцияси улаб ўзга гапиривманни... барака токур Темир йўх ёрдам берди... тез етб кел. Бир ош килямик. Илигим курм кетди. Ҳамма нарса ўзимда бор, овора бўлуб юрма. Фақат иккى кило свекий кўй гўсти, ярим кило думба,

бир ярим кило девзира, тўралган савзи ва иккита иссиқ ион олакласан бўлди... соат иккита кутаман.

Алоқа узилиб келди. Бу ма-саллиниларни қаердан, кайсан ҳисобдан олсан экан! Ҳали ой-ли ошмаган бўлса. Шу ҳақда Утирга маслаҳат соглан эди, шун мен бора олмайман, нима киласас овора бўлуб, устозда ҳаммаси топнилади, бир коп девзарларига митта тушган, гўшту думбалари ҳам сероб, тўралган савзилари сўлиб, пакт-пакт қалашаб ётибди.

Шундай бўлса да экиналик киммай Луначаровиризори бозорини дикката иккиси нон, бир киппо Таржарининг турпидан олдими.

Бог деворидан бир амаллаб ошиб тушдим. Карасем устоз бир ҳолатдилар.

— Дўстлар хабар олиб тушибдими? — деб сўради.

— Ҳа, дедилар инграб. — Энди Абдураззок билан Шукур йўларев зараҳ куни иккич марта давроға панжарасидан мўралаб, сигарета сўрава.

ВИЛОЯТ ГАЗЕТИНИНГ МУХАРИРИ Акром Камолович тўй-хамалларда, рўз-дустлар даврасидан ниҳоятда қувноқ, латифагъар ва дилаш кўринади, ҳамоуда ўта камтап, талабсан, субути-сабобларни раҳбар эди. Мабодо ён ҳодимлар ўзаро гурӯглашиб, чекишиб турган бўлсалар, муҳаррирнина қораси кўриниши билан ўчғи сигаретларини дарҳол ен ичга юширишади. Акром Камолович эса бунга эътибор ҳам бермай, улар олдидан чекиб, томоқ қири, ҳа, яхин юрибсанларни, дей тапиллаб юриб, ўтиб кетади. Оддий ҳодимлар унга тўғридан-тўғри эмас, балки ўлум мудири ёқи ўринbosari оркали мурожада килишади.

Бошлангич фирақ ташкилотининг ўша куяғи йиғилишида ҳам Акром Камолович биринчилар қатари ҳайтага сайдланни, одатдагдик мажлислин узи бошқаришига кириши. Расмият — «птичка» — учун ўтказилган биринчи масалада тез юмалоқ-естиқ қилинди. Иккинчи масала — «план-сий»га ўтилганда коммунистлар бир-бirlарига хавотирни қараб олини. Чунки бу «иши» кимга таалуқларни ёзирига сир сақланаётган эди. Шунини учун мажлис аҳли қулоқларини динг қилиб муҳаррирнинг оғизга тикилиши. Бироқ Акром Камолович ҳадеганди ёрлавермай, фирақ аъзоларига бир-бир синчков кўз юргутиб чиқа бошлиди. Унинг бу қарашидан бирорлар тириклиб, яна ойровлар дош бера олимохжарини ерга олишиди. Акром Камолович нимадандир афуслангандек калласини бир муддат ликилатиб турди, сўнг:

Хурматлик азиз коммунистлар, — деди тўйлардагидек сўз бошлиб, факат бу гал «Ўртоқлар» ўрнига «коммунистларни» ишлайди. Бизнин колективизмидан ўтган оқшом шармандидан бир воқеа — «ЧП» рўй берди. Буни айтнага кишининг тили ҳам бормайди. Просто позор! Иносон шаънига, коммунист шаънига қора-до...

Мажлис аҳли бу «фавқулода» ходисадан бутунлай бехабар бўлса-да, бирор кимса нима бўлди-ди, нима гап, деб сўрача журнатат этломади. Акром Камолович партия-хукуматимизнинг кундадлик сиёсати, коммунистларнинг авангардлиги, энг сунгиди коммунистини ахлоқ-одоби ҳақида даромад гап қилила. Бурчакдан курсининг гижигларига ёшилтиди. У ерда кенг, чиқиқ елкали, қўуллари чалаш қирилгани кўзга узун бир йигит тиззалирга таъниб, энгашиб ўтиради. Унинг бузончикидек йиқириларни ўзиклини ўзиклини юраларни, шифтга маъләй-қирига юрдади. Кимдек гап қилиб юртади. Унинг бу қарашидан бирорлар тириклиб, яна ойровлар дош бера олимохжарини ерга олишиди. Акром Камолович нимадандир афуслангандек калласини бир муддат ликилатиб турди, сўнг:

Хурматлик азиз коммунистлар, — деди тўйлардагидек сўз бошлиб, факат бу гал «Ўртоқлар» ўрнига «коммунистларни» ишлайди.

Ҳалим Жабборовиҷ, — деди Акром Камолович, — пейзажни ахлоқи, ёки орни ёғандага тасвирлайди, ёки максаддан келини, ўтиб, кейин нима бўлди?

— Кейин, — деди Халимжон озор олгандек чимрилиб, — ўйнига ёкинчиларни, дера-замида лип этиб чироқ ёғанини кўрдим. Ҳим келди экан? Соат иккidan чорката ўттанди. Нахотки яна Моҳирахонинг тишилари оғриган бўлса? Юриб боряпману мишимага аллақандай ношшарий ҳайлар келиб, қадамларим нуқул орка тушаётгандай туюлади. Йўлакка кирб, секин ёшишка яқинлашдим. Дамимни чиқармай кулоқ солдим. — Йиғилиш қатнашчиларни гўё «Мини бар кечак»дай ёртак ёшилтиғандай нафас олмай тингашарди. Эшикнин калит солиндаги тешигидан инчика, олмосдек нур сизиб чиқарди. Бир пайт ҳонада чироқ ўчиб, нур ҳам гойиб бўлди. Оҳиста ағлини, тен-шина ўтилганда газиб, саводсиз... яна бу шон юнор эмишлилар. Мен 25 пайлоқ кимман, бунинг размере 29... керар бўлса буни ёкинчиларни ўтилди. Туғлини ҳам олиб, ючиб келди.

— Елон, бўхон! — деда ўтирган еридан вишиллари Қорёди.

— Туҳмат кильман! Ҳани исбот?

— Испоти бор, — деди Халимжон чунтагидан бир пой ола пай-пояни чиқарб ташларкан.

— Мана исботи!

— Бу менини эмас, — деди.

— Қорёди, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Мен ўнинг йўлни тўсиб, қўшиларни чиқармоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Эҳ-ҳа, — деди Бахром ака оғизни ярим очганча, — ҳушшерлини қаранг!

— Партия мажлисини сиркка айлантириш, ёч кимнинг ҳақиқи.

— Давом этнинг.

— Биласизлар, бирини ўтиришади. — Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Монолог қилмасдан тўғри-тўғри гапириш, — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Мен ўнинг йўлни тўсиб, қўшиларни чиқармоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Оғарни! — деди Бахром ака ёлғондан олини ўғдириб.

— Ҳалимжон! Ҳани исбот?

— Испоти бор, — деди Халимжон чунтагидан бир пой ола пай-пояни чиқарб ташларкан.

— Мана исботи!

— Бу менини эмас, — деди.

— Қорёди, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Ҳалимжон! Ҳани исбот?

— Елон, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Туҳмат кильман! Ҳани исбот?

— Испоти бор, — деди Халимжон чунтагидан бир пой ола пай-пояни чиқарб ташларкан.

— Мана исботи!

— Бу менини эмас, — деди.

— Қорёди, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Оғарни! — деди Акром Камолович.

— Ҳалимжон! Ҳани исбот?

— Испоти бор, — деди Халимжон чунтагидан бир пой ола пай-пояни чиқарб ташларкан.

— Мана исботи!

— Бу менини эмас, — деди.

— Қорёди, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Оғарни! — деди Акром Камолович.

— Ҳалимжон! Ҳани исбот?

— Испоти бор, — деди Халимжон чунтагидан бир пой ола пай-пояни чиқарб ташларкан.

— Мана исботи!

— Бу менини эмас, — деди.

— Қорёди, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Оғарни! — деди Акром Камолович.

— Ҳалимжон! Ҳани исбот?

— Испоти бор, — деди Халимжон чунтагидан бир пой ола пай-пояни чиқарб ташларкан.

— Мана исботи!

— Бу менини эмас, — деди.

— Қорёди, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Оғарни! — деди Акром Камолович.

— Ҳалимжон! Ҳани исбот?

— Испоти бор, — деди Халимжон чунтагидан бир пой ола пай-пояни чиқарб ташларкан.

— Мана исботи!

— Бу менини эмас, — деди.

— Қорёди, бўхон! — деди Акром Камолович.

— Хўйх... анови қароқчи кўрпиларни ўтишиб, сандуғимизни очумоқчи бўлди. Моҳирахон дод солиб, қўлига иллинг нарасани ўнинг башарасига қараб иргиттарди. Тўйимиздан бери ҳали бирор марта уларни юшлатмандик, Ахир, муштинина онадаримиз шу умид билан бу кўрпиларни тиккимидар!

— Оғарни! — деди Акром Камолович.

— Ҳалимжон! Ҳани исбот?

— Испоти бор,